

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ЧОМУ ІНТЕРАКТИВНІСТЬ – ЦЕ MUST

BUILDING INTERCULTURAL COMPETENCE IN THE DIGITAL AGE: WHY INTERACTIVITY IS A MUST

Стаття присвячена аналізу актуальної педагогічної проблеми формування міжкультурної компетентності у цифрову епоху та проблеми ефективного впровадження інтерактивних технологій у сучасний дизайн заняття. Обґрунтовано актуальність наукової розвідки глобалізацією світу, потребою формування в здобувачів освіти міжкультурної компетентності для реалізації власної траєкторії, набуття соціального статусу та реалізації навчальних цілей. У дослідженні акцентовано увагу на розумінні того факту, що сучасні інтерактивні технології поступово змінюють традиційні методи навчання, сприяючи впровадженню різних форм активної взаємодії усіх учасників освітнього процесу. У матеріалі статті проаналізовано освітній потенціал інтерактивних технологій та виокремлено такі, що сприяють формуванню міжкультурної компетентності у здобувачів освіти, обґрунтовано основні аспекти, що унаочнюють ефективність інтерактива в процесі формування міжкультурної компетентності здобувача освіти. Визначено сутнісні характеристики та дидактичні переваги таких інтерактивних технологій, як групові та кооперативні методи навчання, дискусійні методи, ігрові технології, метод проєктів, кейс-метод, технології дистанційного та електронного навчання. У статті обґрунтовано важливість сучасних інтерактивних технологій в процесі формування загальної комунікативної компетентності сучасному освітньо-цифровому середовищі та міжкультурної компетентності в глобальному світі. У науковій розвідці було репрезентовано такі аспекти: активізація навчального процесу, підготовка усіх учасників освітнього процесу до цифрової епохи, індивідуалізація навчання та розвиток навичок співпраці, підвищення ефективності викладання та збільшення мотивації здобувачів освіти, інтерактивні технології успішно змінюють дизайн різних форм освітнього процесу, а їх упровадження в мовній освіті сприяє формуванню комунікативної компетентності здобувача освіти загалом та міжкультурної – зокрема.

Ключові слова: міжкультурна компетентність, інтерактивні технології, цифрова епоха в освіті, мовна освіта, сучасний дизайн заняття.

The article is devoted to the analysis of the current pedagogical problem of the formation of intercultural competence in the digital age and the problem of the effective implementation of interactive technologies in modern lesson design. The relevance of scientific intelligence is substantiated by the globalization of the world, the need for the formation of intercultural competence in students for the realization of their own trajectory, the acquisition of social status and the realization of educational goals. The study focuses on understanding the fact that modern interactive technologies are gradually changing traditional teaching methods, contributing to the implementation of various forms of active interaction of all participants in the educational process. In the material of the article, the educational potential of interactive technologies is analyzed and those that contribute to the formation of intercultural competence among students of education are singled out, the main aspects illustrating the effectiveness of the interactive in the process of forming the intercultural competence of the student of education are substantiated. The essential characteristics and didactic advantages of such interactive technologies as group and cooperative learning methods are determined, discussion methods, gaming technologies, project method, case method, distance and electronic learning technologies. The article substantiates the importance of modern interactive technologies in the process of forming general communicative competence in the modern educational and digital environment and intercultural competence in the global world. The following aspects were representative of scientific research: intensification of the educational process, preparation of all participants of the educational process for the digital era, individualization of training and development of cooperation skills, increasing the effectiveness of teaching and increasing the motivation of education seekers, interactive technologies successfully change the design of various forms of the educational process, and their implementation in language education contributes to the formation of communicative competence of the learner in general and intercultural competence in particular.

Key words: intercultural competence, interactive technologies, digital era in education, language education, modern class design.

УДК 37.091.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/79.2.6>

Нагрибельний Б.Я.,

аспірант кафедри української мови Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, викладач кафедри англійської мови в судноводінні Херсонської державної морської академії

У сучасному освітньому процесі використання інтерактивних технологій має свою важливу дидактичну спрямованість та функційне призначення на різних етапах навчання. У процесі вивчення англійської мови у закладах вищої та освіти та загальноосвітніх закладах окремої уваги

набуває застосування інтерактивних технологій навчання для успішного формування міжкультурної компетентності здобувачів освіти. Усвідомлення означеного вплинуло на **постановку проблеми** та визначення напрямку наукової розвідки щодо формування міжкультурної компетентності

й формулювання теми дослідження: Формування міжкультурної компетентності у цифрову епоху: чому інтерактивність – це must. Порушена у дослідженні проблема є багатовекторною, адже передбачає пошук оптимального балансу між теорією і практикою, що сприятиме формуванню глибокого розуміння культурних відмінностей і розвитку навичок міжкультурної взаємодії крізь призму навчання англійської мови здобувачами освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволив констатувати, що у науковій площині проблема інтерактивних технологій у контексті формування міжкультурної компетентності здобувачів освіти має наукове підґрунтя, проте потребує подальшого розроблення, зокрема в контексті використання потенціалу занять з англійської мови. Студіювання порушеної проблеми дозволило виокремити низку важливих для нашого наукового пошуку аспектів: ідентифікація методів і засобів інтерактивного навчання, що сприяють розвитку міжкультурної компетентності; адаптація та оцінка ефективності інтерактивних технологій до контексту навчання англійської мови в проєкції культурних особливостей студентів.

Виокремлення означених аспектів порушеної проблеми стало можливим завдяки аналізу наукового доробку А. Бугаєнко (2024); А. Кузьмич (2023 р.); О. Самофалова (2022); Т. Поясок (2020); Н. Волкова (2018) та інших науковців і практиків у площині формування міжкультурної комунікації засобом інтерактивного навчання. Для нашого наукового пошуку ці праці цінні тим, що вони надають ґрунтовний аналіз та практичні рекомендації щодо використання інтерактивних технологій у формуванні міжкультурної комунікативної компетентності під час вивчення англійської мови.

У дослідженні акцентуємо увагу на **виділенні невирішених раніше частин загальної проблеми**: аналізі ефективних інтерактивних технологій навчання у практиці формування міжкультурної компетентності в цифрову епоху. Логіка

наукового пошуку вплинула на визначення мети дослідження.

Мета статті: проаналізувати інтерактивні технології навчання як засіб формування міжкультурної компетентності; репрезентувати їх у практиці навчання англійської мови здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. У науковій площині (зокрема, в педагогіці та психології) сучасні інтерактивні технології навчання активно досліджуються. Науковий інтерес до них зумовлений тим, що означені технології спрямовані на підвищення активності та залученості здобувачів освіти у навчальний процес саме через взаємодію та співпрацю. Своєю чергою, процес активної взаємодії усіх учасників освітнього процесу переконливо довів свою ефективність. Відтак викладачі/вчителі під час організації різних форм навчання, зокрема й англійської мови, впроваджують такі технології, які забезпечують максимум ефективності та зацікавленості у здобувачів. Аналіз порушеної проблеми дозволив нам виокремити найбільш популярні та ефективні, на думку науковців та практиків, види інтерактивних технологій.

У межах предмету наукового пошуку та в результаті аналізу представлених джерел (табл. 1) можемо констатувати, що інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасному освітньому процесі, адже вони значно змінюють традиційні методи навчання, сприяючи більш ефективному засвоєнню знань. Оскільки сучасний здобувач освіти має альтернативні джерела інформації, викладач/учитель мають бути не тільки конкурентним джерелом знань, а й модератором освітнього процесу. Нам видається, що доцільне та методично виправдане застосування інтерактиву на заняттях сприятиме успішній модерації та ефективній взаємодії усіх учасників освітнього процесу. Суголосним видається і такий погляд: «...Проблема упровадження методичних інновацій у практику освітнього процесу вишу декларується суспільним запитом, адже в умовах загальної діджиталізації

Таблиця 1

Сутнісні характеристики інтерактивних технологій

Вид технології	Сутнісна характеристика та практика застосування в освітньому процесі	Джерело
1. Групові та кооперативні методи навчання	передбачають роботу учнів у малих групах для спільного розв'язання завдань, що сприяє розвитку комунікативних навичок та вмінню працювати в команді	[1]
2. Дискусійні методи	включають дебати, обговорення та круглі столи, що стимулюють критичне мислення та вміння аргументувати свою позицію	[1]
3. Ігрові технології	використання дидактичних ігор та рольових ігор для засвоєння навчального матеріалу в цікавій та захоплюючій формі	[2]
4. Метод проєктів	учні самостійно або в групах виконують проєкти, що інтегрують знання з різних предметів і розвивають дослідницькі навички.	[7]
5. Кейс-метод	аналіз конкретних ситуацій або проблем (кейсів) з метою пошуку оптимальних рішень, що розвиває аналітичне мислення	[6]
6. Технології дистанційного та електронного навчання	використання інтернет-ресурсів, віртуальних платформ та інших цифрових засобів для організації навчального процесу.	[5]

викладач не може ігнорувати потреби здобувачів освіти в цифровізації навчання. Сучасний освітній простір змінився: традиційні методи навчання, що гуртуються на безальтернативному викладі матеріалу викладачем поступово сприймаються як застарілі. Водночас стрімкий розвиток комп'ютерних технологій дозволяє впроваджувати в освітній діяльності цифрові ресурси. У науковій літературі вже закріплюються поняття, що пов'язані з новітніми засобами навчання. З-поміж них виділяємо такі: E-learning засобів навчання, електронна дидактика, освітньо-цифрові ресурси, освітнє середовище з елементами е-дидактики тощо» [3]. Ми погоджуємося з тим, що дизайн сучасного заняття/уроку все більше спирається на можливості цифровізації, а інтерактивні технології органічно сприяють таким змінам і вимагають їх урахування під час мацерування заняття.

Аналіз першоджерел та власний досвід викладацької діяльності підтверджують, що означені в дослідженні інтерактивні технології навчання виправдано заслужили свій пріоритет у процесі навчання англійської мови зокрема та формуванні міжкультурної компетентності у здобувачів вищої освіти загалом.

Ключові аспекти інтерактивних технологій навчання у науковій площині викликають дискусії, що свідчить про їх популярність. Усвідомлюючи дидактичну значущість досліджуваної категорії, проілюструємо її основні аспекти для подальшого успішної імплементації в освітній практиці (рис. 1). Нам видається, що основні параметри ролі інтерактивних технологій ілюструють обґрунтованість та дидактичну доцільність застосування різних технологій, зокрема й тих, що було представлено в дослідженні, на різних етапах формування міжкультурної компетентності сучасного здобувача освіти.

Розглянемо детальніше сутність кожного з представлених аспектів ролі інтерактивних технологій для подальшого застосування конкретних технологій на заняттях з англійської мови з метою формування міжкультурної комунікації.

1. Активізація навчального процесу: інтерактивні технології сприяють активній участі здобувачів освіти (учнів/студентів) у навчанні, що є перевагою поряд із пасивним засвоєнням матеріалу. Для цього доцільним є використання інтерактивних дошок, симуляторів, віртуальної та доповненої реальності, що дозволяє вивчати складні правила, концепції у практичній формі.

2. Підготовка усіх учасників освітнього процесу до цифрової епохи: інтерактивні технології формують цифрові навички, які є необхідними в сучасному світі. Здобувачі освіти навчаються використовувати сучасні е-інструменти, працювати з різноманітною інформацією (текстова, інфографіка тощо), критично мислити та адаптуватися до швидкозмінного технологічного середовища.

3. Індивідуалізація навчання та розвиток навичок співпраці: Завдяки інтерактивним платформам – Moodle, Google Classroom, Kahoot можна адаптувати навчання під потреби кожного здобувача освіти. Студенти/учні можуть навчатися у власному темпі, отримувати зворотний зв'язок у режимі реального часу та доступ до матеріалів відповідно до їх освітньої тректорії. Інтерактивні інструменти, такі як форуми, групові проекти та онлайн-дискусії, сприяють розвитку командної роботи та комунікативних навичок. Усе означене дозволяє взаємодіяти, спілкуватися та успішно працювати разом, навіть перебуваючи на відстані.

4. Підвищення ефективності викладання та збільшення мотивації здобувачів освіти: інтерактивні технології полегшують роботу викладачів, автоматизуючи рутинні завдання, такі як перевірка

Рис. 1. Основні аспекти ролі інтерактивних технологій в освітній практиці

тестів або підготовка навчальних матеріалів. Це дає можливість зосередитися на доборі цікавих завдань, диференціювати їх за рівнями складності тощо. Своєю чергою, ігрові елементи, інтерактивні завдання, віртуальні подорожі або мультимедійний контент роблять навчання більш цікавим і захоплюючим. Це стимулює та підтримує мотивацію здобувачів освіти, сприяє подальшій самостійності навчання.

Виокремлення означених аспектів щодо ролі інтерактивних технологій, на нашу думку, ґрунтується на цифровізації процесів взаємодії учасників освітнього процесу, можливостях е-платформ, які застосовує викладач у своїй роботі. Нам імпує така наукова позиція: «...сучасне цифрове освітнє середовище має широкий арсенал інструментів, що сприятимуть успішному опануванню навчального матеріалу здобувачами вищої освіти. Водночас процес вивчення української мови майбутніми фахівцями морської галузі з використанням цифрових інструментів має відповідати специфіці предмета. Вона полягає в комплексному забезпеченні можливостей комунікації учасників освітнього процесу, ефективній роботі з навчальним матеріалом, зокрема й текстами, організації різних форм контролю з боку викладача та самоконтролю здобувача освіти» [4].

Узагальнюючи представлену інформацію, можемо стверджувати, що інтерактивні технології стають невід'ємною частиною сучасної освіти та активно сприяють її модернізації, підвищенню якості та доступності.

У результаті аналізу порушеної проблеми було зроблено такі **висновки**:

1. Сучасні інтерактивні технології поступово змінюють традиційні методи навчання, сприяючи впровадженню різних форм активної взаємодії усіх учасників освітнього процесу.

2. Проаналізовано освітній потенціал інтерактивних технологій та виокремлено такі, що сприяють формуванню міжкультурної компетентності у здобувачів освіти.

3. Визначенно сутнісні характеристики та дидактичні переваги таких інтерактивних технологій, як групові та кооперативні методи навчання; дискусійні методи; ігрові технології; метод проєктів; кейс-метод; технології дистанційного та електронного навчання.

4. Засобом студіювання джерельної бази виокремлено ключові аспекти ролі інтерактивних

технологій для подальшого їх застосування на заняттях з англійської мови з метою формування міжкультурної комунікації. У межах наукової розвідки було визначено такі аспекти, як активізація навчального процесу; індивідуалізація навчання та розвиток навичок співпраці; підвищення ефективності викладання та збільшення мотивації здобувачів освіти.

На підставі репрезентованого аналізу можемо стверджувати, що інтерактивні технології успішно змінюють дизайн різних форм освітнього процесу, а їх упровадження в мовній освіті сприяє формуванню комунікативної компетентності здобувача освіти загалом та міжкультурної – зокрема.

Наукова розвідка є одним із перспективних напрямів дослідження загальної проблеми ефективного застосування інтерактивних технологій у процесі формування міжкультурної компетентності та не претендує на вичерпний аналіз порушеного питання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет ім. Альфреда Нобеля, 2018. – 360 с.
2. Кудикіна Н. В. Інтерактивні форми і методи навчання української мови в початкових класах шкіл із російською мовою викладання: теорія і методика: науково-методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Сам», 2017. – 128 с.
3. Нагрибельний Б. Я. Методика використання застосунку Word It Out на заняттях з англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. – Вип. 48. Т. 3. – С. 120–124.
4. Нагрибельна І. А. Навчання української мови майбутніх фахівців морської галузі засобами цифровізації. *Педагогічні науки*. – 2021. – № 94. – С. 151–157.
5. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Костенко О. В. Інтерактивний навчальний посібник «Сучасні технології освітнього процесу». Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2019. – 223 с.
6. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. Київ: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
7. Яковлєва В. А., Полісько Н. В. Проектна діяльність інтерактивними методами навчання: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг: ФОП П.А. Іванов, 2018. – 167 с.